

**گزارش بررسی
پیش نویس نسخه ترمیم
یافته سند تحول بنیادین
آموزش و پرورش**

بِسْمِ
اللّٰهِ
الرَّحْمٰنِ
الرَّحِیْمِ

گزارش بررسی پیش‌نویس نسخه ترمیم‌یافته سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

فهرست

بخش نخست: پیشگفتار / ۴

بخش دوم: رویکردها و روح حاکم بر سند / ۶

الف) نسبت با ایدئولوژی انقلاب اسلامی / ۶

ب) تطابق با سیاست‌های حاکمیتی / ۶

پ) کم‌توجهی به مسائل زمانه و اقتضائات حاکم / ۶

ت) ضعف در استفاده از ظرفیت‌های بالقوه گفتمان‌ساز سند نویسی / ۷

ث) تقلیل‌گرایی درباره معنای تحول / ۸

بخش سوم: گلوگاه‌های تحول / ۹

الف) تاکید مستقیم و غیرمستقیم بر حاکمیت‌زدایی از امر تربیت / ۹

ب) نگاه هم‌تراز به مدارس دولتی و غیردولتی / ۱۲

پ) خلا نگاه حمایتی به دانشگاه فرهنگیان و مسئله تربیت معلم / ۱۴

ت) به چشم خوردن ردپای ادبیات اسناد توسعه‌پایدار و سند آموزش ۲۰۳۰ یونسکو و رویکرد جهانی‌سازی / ۱۶

بخش چهارم: ایرادات ساختاری و محتوایی / ۱۷

مرکز بسیج دانشجویی دانشگاه فرهنگیان

معاونت علمی و فناوری

اردیبهشت ۱۴۰۳

بخش نخست) پیشگفتار

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در تاریخ ۱۳۹۰/۰۷/۰۵ در شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب نهایی رسید. رسمیت قانونی این سند موجب شد تا سیاست‌های راهبردی نظام آموزش و پرورش از این مجرا و بر محور اهداف و افق ترسیم شده در آن اتخاذ گردد. جایگاه ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در تصمیم‌گیری‌های کلان وزارت آموزش و پرورش، مستلزم اعمال دقت نظر جدی و بازاندیشی در برخی مفاد آن است تا ضمن رفع نواقص بتواند پاسخگوی نیاز امروز جبهه انقلاب باشد. سند تحول پس از گذشت بیش از ۱۳ سال از تدوین نسخه اولیه و غفلت از وعده بروزرسانی‌های ۵ ساله، هم‌چنان با ایراداتی جدی من جمله عدم جهت‌گیری‌های صریح و نقطه زنانه در نقاط گلوگاهی مواجه است و کماکان افق پیش‌روی نظام تعلیم و تربیت را محصور در یک حرکت مطلوب و پیش‌رونده اجتماعی و نه پاسخ جدی جبهه انقلاب در تنازع با ره‌آورد‌های دنیای مدرن در این حوزه می‌پندارد. به عبارتی سند باید بتواند در افق ۱۴۱۴ به علاوه ارائه تصویری واضح از شریان‌های حیاتی آموزش و پرورش، خط مشی نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی را بنا نهد. لذا هرگونه حرکت و تلاش برای ترمیم سند فعلی، شایسته احترام و قدردانی است.

با این وجود باید به دو نکته توجه داشت: اول آنکه نسخه ترمیم‌یافته خلأها و چالش‌های سند پیشین را مبتنی بر ایده انقلاب اسلامی پوشش دهد و دو آنکه چالش جدیدی به نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی نیافزاید.

در این راستا جمعی از دانشجویان بسیجی دانشگاه فرهنگیان درصدد برآمدند جهت غنی‌سازی و رفع چالش‌های احتمالی نسخه ترمیم‌یافته، تحلیلی اجمالی تدوین کرده و بابتی برای گفتگو و هم‌اندیشی پیرامون مسائل حساس و حیاتی نظام تعلیم و تربیت کشور ایجاد نمایند. امید است با پای‌کار آمدن دغدغه‌مندان و دردمندان این عرصه، نقش اساسی آموزش و پرورش در نبرد جبهه حق و باطل احیا شده و پایه‌های نظام تعلیم و تربیت تراز انقلاب اسلامی بنا نهاده شود.

بخش دوم) رویکردها و روح حاکم بر سند

در محور اول سعی داریم تا پیش از ورود به متن نسخه ترمیم یافته، با توجه به رویکردها، به ارزیابی روح حاکم بر نسخه موجود بپردازیم.

❖ نسبت با ایدئولوژی انقلاب اسلامی:

پیش از نگارش نسخه‌ای برای شفاف‌تر شدن مسیر تحول، باید به این سؤال پاسخ داد که اساساً چرا به تحول نیاز داریم. واضح است که تمنای تحول در نظام آموزشی بیش از هر چیزی وابسته به انقلاب اسلامی است. در واقع این انقلاب اسلامی است که با پیدایش خود افق جدیدی را به روی ما گشود تا ما با زیستن در حال و هوای انقلاب به خواسته‌های خود در مسیر خودسازی، جامعه‌سازی و تمدن‌سازی جهت دهیم. طبعاً اگر از تحول صحبت به میان آمد اما برآیند کلی و خروجی در نسبت‌سنجی با آرمان‌ها و اهداف انقلاب دچار نقص بود، باید دوباره به سؤال "اصلاً چرا تحول؟" بازگردیم. به نظر می‌رسد که روح حاکم بر نسخه نگارش شده از این حیث دارای ضعف است و تناقض برخی از توصیه‌های سند با سیاست‌های نظام، مؤید این موضوع است.

❖ عدم تطابق با سیاست‌های حاکمیتی:

در نسخه ترمیمی، مواردی از عدم تطابق حرف کلی سند با نگاه رهبری، سیاست‌های نظام و حتی قوانین بالادستی به چشم می‌خورد. اگر این انتقاد محدود به یک یا دو مورد بود، شاید ذکر آن در بخش نقد رویکردها چندان صحیح نبود؛ لکن این مسئله در موارد متعددی وجود دارد. حساسیت موضوع زمانی بیشتر احساس می‌شود که سند در مواجهه با موضوعات و مسائل گلوگاهی چنین نگاهی دارد. به عنوان مثال سیاست نظام در قبال دانشگاه فرهنگیان، توسعه کمی و کیفی این دانشگاه مأموریت محور و هم‌چنین حرکت به سمتی است که دانشگاه فرهنگیان اصلی‌ترین و تنها مرجع تربیت معلم باشد. اما در هیچ بخشی از سند اشاره خاصی به تقویت و توسعه دانشگاه فرهنگیان از جهات مختلف کیفی و زیرساختی نشده است. این در حالی است که در زمینه تنوع بخشی به مسیرهای جذب و تربیت معلم اشارات جدی می‌بینیم. مثال دیگر اینکه سیاست نظام در قبال مدارس دولتی، تقویت و در قبال مدارس غیردولتی، مدیریت آن‌ها است. اما در سند دقیقاً نگاهی خلاف این موضوع وجود دارد؛ با نگاه خوش‌بینانه، پرداختن به موضوع مدارس دولتی و غیردولتی برابر است و با نگاه بدبینانه، کفه ترازو به سمت توجه بیشتر بر مدارس غیردولتی سنگینی می‌کند. در چند بخش از سند به موضوعاتی از قبیل تشویق و پاداش در قبال بهره‌وری مدارس اشاره می‌شود. درحالی‌که این نگاه در امتداد نگاه کالایی و سودمحور به مدرسه است. در جای دیگر به انتخاب آگاهانه خانواده اشاره می‌شود که این نیز رنگ و بوی حاکمیت‌زدایی از طریق پته‌ای‌سازی آموزش را دارد که هر دو مورد، در تقابل قطعی با سیاست‌های اصلی نظام هستند.

❖ کم توجهی به زمانه و اقتضائات حاکم:

در طول بیش از یک دهه‌ای که از تصویب سند فعلی می‌گذرد، نظام آموزشی کشور، معلمان، دانش‌آموزان و دست‌اندرکاران امر تربیت، اتفاقات مهم و اثرگذاری را از سر گذرانده‌اند. انتظار می‌رفت نسخه ترمیم‌یافته

نگاهی جامع به این مسائل و چالش‌ها داشته باشد. با این حال به نظر می‌رسد بسیاری از این تجربیات از دید نگارندگان نسخه ترمیمی مغفول مانده‌اند. در ادامه به ذکر چند نمونه از این تجربیات به عنوان مثال اکتفا می‌کنیم.

تجربه آموزش مجازی: پس از تجربه چند سال آموزش مجازی در دوران همه‌گیری کرونا و به وجود آمدن ظرفیت مهمی مانند شبکه دانش‌آموزی «شاد»، انتظار می‌رفت سند ترمیمی با توسعه نگاه به این موضوع و با استفاده از فناوری‌های جدیدتر نظیر واقعیت مجازی، هوش مصنوعی و... به سمت طراحی «زیست‌بوم تربیتی مجازی» گام بردارد. اما متأسفانه موضوع آموزش مجازی حتی در سطح محدود، در سند ترمیمی به چشم نمی‌خورد.

مسئله تعلیم و تربیت کودک: کمتر از یک دهه بعد از تصویب سند فعلی، مسئله‌ای نسبتاً جدید تحت عنوان تعلیم و تربیت کودک در فضای تربیتی کشور پررنگ شد که تا قبل از آن خیلی مورد توجه نبود. در پی همین اتفاق سازمانی تحت عنوان «سازمان تعلیم و تربیت کودک» شکل گرفت که حوزه مأموریتی آن ناظر به آموزش‌های پیش از دبستان (از تولد تا ۷ سالگی) تعریف شد. انتظار می‌رفت سند ترمیمی با نگاه جدی به این حوزه و در نظر گرفتن پشتوانه‌های حمایتی به این نهاد در انجام مأموریت‌های خود کمک کند. اما این در حالی است که سند حتی در موضوعات اولیه‌ای نظیر روشن کردن سن شروع آموزش، سن لازم‌التعلیمی و... نتوانسته چالش‌ها را به خوبی برطرف کند.

مسئله تأمین و تربیت سرمایه انسانی: می‌توان گفت مسئله سرمایه انسانی و کمبود معلم، اصلی‌ترین مسئله‌ای است که نظام تعلیم و تربیت کشور در حال حاضر و احتمالاً در چند سال آینده با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند. سند ترمیمی می‌بایست با نگاهی بلندمدت، راهبردی برای عبور از این مسئله و جلوگیری از بروز دوباره آن ترسیم می‌نمود. اما نگاه سند به گونه‌ای است که گویا اساساً چنین مسئله‌ای وجود ندارد. در مواردی هم که اشاره‌هایی محدود ذیل این موضوع می‌بینیم، هم‌چنان تبیین خوبی صورت نگرفته است. علاوه بر آن، مسیرهای پیشنهادی سند با سیاست‌های مشخص نظام تطابق ندارد.

❖ ضعف در استفاده از ظرفیت بالقوه گفتمان‌ساز سند نویسی:

اسناد بالادستی خصوصاً اسنادی که برای ایجاد جریان‌های تحولی در اجتماع نگارش می‌شوند، باید توجه همیشگی به گفتمان‌سازی و ایجاد تحرک عمومی، قبل و بعد از نگارش داشته باشند. نسخه ترمیمی با انتشار در این زمان، نور امید برای استفاده از ظرفیت جریان‌ساز نگارش اسناد بالادستی را در دل‌ها زنده کرد؛ اما باز هم دارای نقص‌های جدی است؛ هم‌چنان بخش عمده‌ای از بدنه دغدغه‌مند و نخبگانی جامعه در فرایند نگارش نقشی نداشته و ندارند. این سند اگر حاصل گفتگوهای نخبگانی نباشد و از دل میزهای نقد و بررسی بیرون نیاید، باز به سرنوشت سند فعلی دچار خواهد شد. به نظر می‌رسد که شوراهای عالی به جز نگارش سند، وظیفه ایجاد بستر برای گفتگو، نقد و بررسی را نیز دارند.

❖ تقلیل‌گرایی درباره تحول:

در رویکردی دیگر از سند، با تأکید بر خوانش مدرسه‌ای از تحول مواجه می‌شویم. پرواضح است که سند نباید به سمتی پیش برود که سیاست‌های کلان تحول در آموزش و پرورش را به اقدامات خرد مدرسه‌ای تقلیل بدهد. اساساً آن چه که از تحول بنیادین انتظار می‌رود، چرخشی بنیادین و همه‌جانبه در نظام تعلیم و تربیت به نفع انتظارات غایی جبهه انقلاب در نزاع دائمی با تمدن مادی غرب و جهان توسعه است. اگر تحول، بدل به خرده اقداماتی خنثی بشود، کارکردی در این جبهه درگیری نخواهد داشت و در حد سطوح رشد فردی باقی خواهد ماند و نهایتاً منتج به تربیت دانش‌آموزانی نیک‌سرشت، اخلاق‌مدار و قانون‌مند خواهد شد که درکی از زمینه‌سازی برای برپایی جامعه عدل مهدوی و نفی اندیشه سکولاریسم در جهان توسعه و مقابله با انسان عصر روشنگری ندارند.

بخش دوم) گلوگاه‌های تحول

وضعیت کنونی تعلیم و تربیت کشور با وجود بسیاری از مسائل ریز و درشت، دارای چند مسئله و گلوگاه اساسی است که نسبت به سایر موارد اولویت دارند. موضوعاتی مانند مسئله «تربیت معلم»، «وضعیت مدارس دولتی عادی» و... را می‌توان از این قبیل مسائل برشمرد. علی‌رغم اینکه انتظار می‌رود نسخه ترمیم‌یافته خلأها و چالش‌های موجود در نسخه پیشین را با تأکیدات «کافی» و «مناسب» پوشش دهد، اما به نظر می‌رسد این نسخه به قدرکافی و مطلوب به این مسائل توجه نداشته است. مصادیق این خلأها را می‌توان در سند مشاهده کرد که در ادامه به چند مورد از آن‌ها اشاره خواهد شد.

الف) تأکید مستقیم و غیر مستقیم بر حاکمیت‌زایی از امر تربیت

راهنمای مسیر:

منویات رهبری:

«این فکر در گذشته در بعضی از مسئولین کشور وجود داشته که ما بیاییم آموزش و پرورش را از دولت جدا کنیم بدهیم دست بخش‌های خصوصی و این خرج سنگین و این بودجه سنگین را از دوش آموزش و پرورش برداریم! دستشان درد نکند؛ برای نابود کردن کشور، این فکر خوبی است. شأن تعلیم و تربیت شأن دولتی است؛ هیچ نظامی نمی‌تواند این شأن را از خودش دور کند، از نظام قابل تفکیک نیست. تربیت و تعلیم کشور به عهده نظام حاکم بر این کشور است، در همه دنیا [هم] همین جور است. یک مواردی یک استثناهایی دارد، مثل همین مدارس به اصطلاح «غیر انتفاعی» که حالا در کشور وجود دارد؛ این‌ها موارد استثنائی است. کار تعلیم و تربیت و اداره تعلیم و تربیت [کار دولتی است]، قانون اساسی ما هم که این را بصراحت بیان کرده. بنابراین، مسئله برون‌سپاری معنی‌ای ندارد؛ این شأن دستگاه حاکم قابل واگذاری نیست. (بیانات در دیدار با معلمان، اردیبهشت ۱۴۰۲)»

قانون اساسی:

اصل ۳۰: دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

اصل ۳: آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه، در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

مصادیق و پیشنهادات:

مصادیق	متن سند	نظر اجمالی	شرح نظر	پیشنهاد
--------	---------	---------------	---------	---------

تدقیق و بیان شفاف منظور از مصادیق تفویض تصدی‌ها	ترکیب «تفویض تصدی‌گری‌ها به جامعه» دو پهلو است و نیازمند این است که دقیق‌تر بیان شود.	اصلاح	توسعه و تقویت نقش حاکمیتی، تنظیم‌گری ستاد و تفویض تصدی‌ها به جامعه و افزایش نقش نظام تربیت رسمی عمومی در رشد و تعالی	راهبرد ۳۲
حذف «کاهش تدریجی تمرکز» و روشن کردن حدود «مشارکت»	استفاده از ترکیب «کاهش تدریجی تمرکز» و واژه «مشارکت» باعث تفسیرپذیری راهبرد مذکور شده است.	اصلاح	کاهش تدریجی تمرکز و پیشبرد نظام برنامه‌ریزی درسی متکی بر مشارکت همه‌جانبه ارکان و عوامل سهیم و مؤثر در تربیت در تمام سطوح	راهبرد ۷
حدود استقلال مدارس مشخص شود. تا جایی که به نقش حاکمیت در تربیت مدرسه‌ای خدشه‌ای وارد نشود.	- افزایش استقلال مدارس، احتمال حرکت به سوی حاکمیت‌زدایی از امر تربیت را تقویت می‌کند. - افزایش استقلال مدارس باید متناسب با توان ارزیابی آن‌ها باشد؛ چراکه با افزایش استقلال امر ارزیابی مشکل و حتی غیرممکن خواهد بود.	اصلاح	واگذاری مسئولیت کلان تربیتی ارکان مدرسه به مدیران مدارس با تفویض اختیار لازم به آنان	راهکار ۱-۴
			افزایش استقلال و اختیارات مدرسه و تعیین دامنه آن‌ها براساس نتایج ارزیابی مستمر کیفیت عملکرد مدرسه	راهکار ۳-۲۲
			افزایش کارآمدی و میزان مشارکت شوراهای درون مدرسه (شورای مدرسه، شورای معلمان، انجمن اولیا و مربیان، هیئت امانا و شورای دانش‌آموزی) در فرآیند تربیتی مدرسه با تفویض برخی از اختیارات قانونی به آنان	راهکار ۲-۴
-	منظور از منابع مالی غیر دولتی دقیقاً مشخص نیست و ممکن است راه را برای ورود نگاه بازاری به آموزش باز کند.	حذف	طراحی سازوکارهای تنوع‌بخشی به منابع مالی دولتی و غیردولتی	راهکار ۲-۱۴
-	- نگاه صرفاً اقتصادی به امر تربیت آسیب‌زا خواهد بود. - استفاده از واژه «بهره‌وری» باعث	حذف	طراحی و اجرای نظام تشویق و پاداش مالی براساس عملکرد مدرسه در بهره‌وری منابع	راهکار ۶-۲۲

	<p>غلبه نگاه مالی شده است.</p> <p>- منظور از بهره‌وری منابع باید به صورت روشن‌تری بیان شود.</p> <p>- اعطای تشویق به مدرسه در ازای عملکرد مدیر است و دانش‌آموز با تبعات کاری مواجه می‌شود که نقشی در آن ندارد.</p>			
<p>ترکیب «مشارکت بخش غیردولتی» از متن راهکار حذف گردد.</p>	<p>- با توجه به اینکه در ابتدا بر «مشارکت مردم» تأکید شده است، منظور از واژه «غیردولتی» احتمالاً بخش خصوصی است. حال آنکه سپردن تربیت به بخش خصوصی علاوه بر کنار زدن نقش حاکمیت، باعث ورود نگاه بازاری به آموزش شده و به ناعدالتی دامن می‌زند.</p>	اصلاح	<p>تعمیم دوره پیش‌دبستانی به ویژه در مناطق کم‌برخوردار با مشارکت مردم، حمایت بخش دولتی و مشارکت بخش غیردولتی، با رویکرد تربیت تمام‌ساختی اعم از آموزش‌های دینی و قرآنی، تربیت زیستی و بدنی و اجتماعی و توسعه دوره پیش‌دبستانی نوآموزان بانیازهای ویژه با تأکید بر مداخله به‌نگام توانبخشی و تربیتی</p>	راهکار ۱-۲۴
-	<p>- منظور از به‌کار بردن ترکیب «نوع مدرسه» مشخص نیست و باعث دامن زدن به مسئله تنوع مدارس خواهد شد.</p> <p>- ورود نگاه بازاری به امر تربیت</p>	حذف	<p>طراحی سازوکارهای لازم در ارتقای حق خانواده در انتخاب آگاهانه نوع مدرسه، نظارت بر کارکرد آن و بهره‌مندی فرزندان از سطوح بالاتر تربیتی جانبی و مکمل</p>	راهکار ۲-۲۶
<p>- حدود مشارکت خیرین در مدیریت</p>	<p>- منظور از خیرین به طور شفاف</p>	اصلاح	<p>حفظ و ارتقای مستمر سطح مشارکت واقفین و خیرین</p>	راهکار ۲-۲۷

<p>مدرسه مشخص شود. - واژه «خیرین مدرسه دار» از متن راهکار حذف گردد.</p>	<p>مشخص نیست و ممکن است افرادی حتی بدون دانش و یا دغدغه تربیتی به اداره مدارس مشغول شوند. - با استفاده از واژه «خیرین مدرسه دار» راه نفوذ افرادی با نیات سوء در پوشش خیراز طریق کنار زدن دامنه نفوذ حاکمیت در امر تربیت باز خواهد شد.</p>		<p>مدرسه ساز، مدرسه یار و مدرسه دار</p>	
---	---	--	---	--

(ب) نگاه هم تراز به مدارس دولتی و غیردولتی (به جای نگاه حمایتی به مدارس دولتی)

سیاست مشخص در قبال مدارس دولتی، کیفیت بخشی و در قبال مدارس غیردولتی، مدیریت و سازماندهی (و نه گسترش) آنها است. در حالی که در سند ترمیم یافته، نگاهی در مقابل این رویکرد به چشم می خورد و حتی می توان گفت کفه ترازو در سمت مدارس غیردولتی با تسهیل در تأسیس آنها و موارد دیگر سنگین تر است.

راهنمای مسیر:

منویات رهبری:

«یکی مسئله مدارس دولتی است. تقویت مدارس دولتی مهم است. نباید در کشور جوری باشد که وقتی گفته می شود «مدرسه دولتی»، اولین چیزی که در مقابل انسان نقش می بندد ضعف مدرسه باشد؛ این نباید باشد. معلمان خوب، مربیان خوب، مربیان تربیتی خوب، معلمان متعهد، فضاهای آموزشی قابل قبول، در مدارس دولتی باید وجود داشته باشد؛ این مطلب اول. وقتی ما به مدرسه دولتی کم اعتنایی بکنیم، معنایش این است که اگر کسی بنیه مالی اش آن قدر نبود که بتواند در آن مدرسه ای که شهریه می گیرد ثبت نام بکند، ناچار است که تن به ضعف بدهد؛ معنایش این است که کسی که بنیه مالی ندارد، بنیه علمی هم نداشته باشد. این بی عدالتی محض است؛ این بی عدالتی به هیچ وجه قابل قبول نیست. پس یکی اینکه مدرسه دولتی بایستی از آموزش خوب، از معلم خوب، از فضای آموزشی خوب بهره مند بشود. (بیانات در دیدار با معلمان، اردیبهشت ۱۴۰۲)»

«اینکه ما مدارس دولتی را مدام تبدیل کنیم به غیرانتفاعی، معلوم نیست خیلی این یک کار پخته درستی باشد؛ حالا اسمش مدارس غیرانتفاعی است، اما بعضی از اینها مدارس انتفاعی است، نه غیرانتفاعی؛ با آن

شهریه‌های کذایی که شنیده‌ام از بعضی‌ها می‌گیرند. سطح مدارس دولتی را بالا ببریم تا رغبت خانواده‌ها به این مدارس بیشتر بشود. (اردیبهشت ۱۳۹۵)»

قانون اساسی:

اصل ۳۰: دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

اصل ۳: آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه، در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی. رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

مصادیق و پیشنهادات:

پیشنهاد	شرح نظر	نظر اجمالی	متن سند	مصادیق
ترکیب «بخش غیردولتی» از متن ارزش حذف گردد.	با توجه به قید شدن ترکیب «نهادهای و ظرفیت‌های مردمی»، به کار بردن «بخش غیردولتی»، دامن زدن به جریان خصوصی سازی آموزش و جلوگیری از تحقق عدالت آموزشی تلقی می‌شود.	اصلاح	نقش تربیتی اماکن مذهبی، نهادهای مردمی، اجتماعی و رسانه‌ها، ظرفیت‌های مردمی، جلب مشارکت جامعه مدنی و بخش غیردولتی در نظام تربیت رسمی عمومی؛	ارزش ۱۴
ترکیب «بخش غیردولتی» از متن راهکار حذف گردد.	با توجه به قید شدن ترکیب «مشارکت مردم»، به کار بردن «بخش غیردولتی» دامن زدن به جریان خصوصی سازی آموزش و جلوگیری از تحقق عدالت آموزشی تلقی می‌شود.	اصلاح	تعمیم دوره پیش دبستانی به ویژه در مناطق کم برخوردار با مشارکت مردم، حمایت بخش دولتی و مشارکت بخش غیردولتی، با رویکرد تربیت تمام ساحتی اعم از آموزش‌های دینی و قرآنی، تربیت زیستی و بدنی و اجتماعی و توسعه دوره پیش دبستانی نوآموزان بانیا‌های ویژه با تأکید بر	راهکار ۱-۲۴

			مداخله به هنگام توانبخشی و تربیتی	
-	متن راهکار، برخلاف سیاست‌های نظام صراحتاً بر تقویت و گسترش مدارس غیردولتی تأکید دارد.	حذف	کیفیت بخشی به مدارس غیردولتی با اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات موجود، تسهیل در تأسیس و حمایت از فعالیت‌های تربیتی آنان	راهکار ۶-۲۷

پ) خلأ نگاه حمایتی به دانشگاه فرهنگیان و مسئله تربیت معلم

می‌توان گفت مسئله تأمین و تربیت نیروی انسانی، اصلی‌ترین مسئله گریبان‌گیر تعلیم و تربیت حداقل در چند سال آینده است. به همین دلیل نحوه مواجهه با این مسئله بسیار حائز اهمیت است. سیاست مشخص در این امر، افزایش جذب از طریق دانشگاه فرهنگیان از طریق توسعه کمی و کیفی و بهبود زیرساخت‌های این دانشگاه است. در پیش‌نویس سند برخلاف رویکرد مذکور، تمرکز بر راه‌های دیگر جذب است و نقش دانشگاه فرهنگیان تا حد مدیریت و نظارت تقلیل داده شده است.

راهنمای مسیر:

منویات رهبری:

«ما امروز با کمبود معلم کارآمد و متعهد روبه‌رو هستیم. معلمین زیادی در سرتاسر کشور از جانشان دارند مایه می‌گذارند؛ در این شگئی نیست؛ ما می‌دانیم. اطلاع داریم؛ اما در عین حال این کمبود را هم می‌دانیم. ما دچار کمبود هستیم. این کمبود هم به خاطر آن است که در گذشته پیش‌بینی نشده. ببینید، اینکه گفتم «کارهای بلندمدت»، یکی‌اش همین است؛ در گذشته پیش‌بینی نشده. حتی آن وقتی که بنا بود دانشگاه فرهنگیان تأسیس بشود، بعضی می‌گفتند این دانشگاه به درد نمی‌خورد، کاری از آن بر نمی‌آید؛ خب الحمدلله پیشرفت دانشگاه خوب بوده، اگرچه ظرفیتش کم است. ظرفیت دانشگاه فرهنگیان دو برابر هم [شود] شاید کم باشد؛ احتیاج دارد به اینکه ظرفیتش افزایش پیدا کند، زیرساخت‌هایش افزایش پیدا کند، واقعاً کمک بشود. راه حلش این است. باید سرمایه‌گذاری کنیم. اگر نیاز به معلم کارآمد و متعهد و مسئول، مورد قبول است - که قطعی است و چاره‌ای جز قبول این نیست؛ یعنی واقعاً همه باید نیاز به معلم را بپذیرند - این سرمایه‌گذاری لازم دارد، تلاش لازم دارد. دستگاه‌های مراکز تربیت معلم، از جمله مهم‌ترین دانشگاه فرهنگیان، باید تقویت بشوند که بتوانند کار را پیش ببرند؛ هم زیرساخت‌هایشان تقویت بشود، هم ظرفیت‌هایشان افزایش پیدا کند.

«یکی از چیزهایی که در آموزش و پرورش خیلی مهم است، همین دانشگاه فرهنگیان است؛ همین که این جوان‌های عزیزمان، [یعنی] دانشجومعلم‌ها، آن‌جا هستند. این بسیار مهم است. هرچه می‌توان باید برای این مجموعه سرمایه‌گذاری در توسعه کمی و کیفی کرد؛ با همان معیارهای متعالی که برای معلم لازم است. عرض کردم، این سوگندنامه‌ای که خواندید خوب بود، به شرطی که عمل کنید به این سوگندنامه؛ واقعاً متعهد باشیم

به آنچه به آن سوگند می‌خوریم. دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت هم می‌گذارند که البته این‌ها خیلی کارساز نیست. (اردیبهشت ۱۳۹۵)

«فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی یکی از آن بهترین مراکزی است که در کشور برای مسائل فرهنگ و مانند این‌ها به وجود آمده. باید این جور باشد که حتی یک معلم از غیر این مسیر وارد آموزش پرورش نشود. (شهریور ۱۳۹۹)

مصادیق و پیشنهادات:

مصادیق	متن سند	نظر اجمالی	شرح نظر	پیشنهاد
راهکار ۵- ۱۲	تنوع بخشی به مسیر ورود به معلمی، تربیت تخصصی- حرفه‌ای و دینی و حفظ کرامت دانشجومعلم، با مشارکت دانشگاه‌های برتر و حوزه‌های علمیه و مدیریت دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت دبیر فنی شهید رجایی	حذف	تنوع بخشی به مسیرهای ورود به معلمی باعث کنار رفتن فرهنگیان از اولویت جذب معلمان و تقلیل چارچوب مأموریت‌های این دانشگاه به صرف مدیریت خواهد شد.	-
راهکار ۷- ۱۲	شناسایی، ترغیب و جذب استعدادها برتر و برخوردار از صلاحیت‌های دینی، اخلاقی، انقلابی و شخصیتی در انتخاب رشته‌های تربیت معلم در دوره تحصیلات تکمیلی	اصلاح	به نظر به دلیل نبود امکانات و زیرساخت‌های لازم در دانشگاه فرهنگیان در دوره‌های تحصیلات تکمیلی، این راهکار عملی نیست. لذا باید تمهیدات لازم برای توسعه کمی و کیفی دانشگاه فرهنگیان علی‌الخصوص در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در نظر گرفته شود.	- ترکیب «در» دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی» به انتهای راهکار افزوده شود. - توسعه کمی و کیفی زیرساخت‌های دانشگاه فرهنگیان

ت) به چشم خوردن رد پای ادبیات اسناد توسعه پایدار و سند آموزش ۲۰۳۰ یونسکو و رویکرد جهانی سازی

مصادیق و پیشنهادات:

مصادیق	متن سند	نظر اجمالی	شرح نظر	پیشنهاد
راهبرد ۲۴	شناخت روندهای موفق جهانی، راهبردها و سیاست‌های بین‌المللی و تغییرات متأثر از آنها در عرصه تربیت رسمی عمومی	حذف	در برنامه‌ریزی فعالیت‌ها باید اقتضائات دینی و ملی در نظر گرفته شود. بسیاری از تجربیات و برنامه‌های موفق بین‌المللی با توجه به این اقتضائات قابل پیاده‌سازی نیستند و یا حداقل نیاز به بازنگری جدی دارند.	-
راهبرد ۲۷	تقویت برنامه‌های پیشرفت تحصیلی - تربیتی بر اساس شاخص‌های ارزیابی منطقه‌ای و بین‌المللی	اصلاح	باید دانست که شاخص‌های ارزیابی بین‌المللی، متناسب با بومی دیگر و برای نیل به اهدافی دیگر طرح ریزی شده‌اند و برای برنامه‌های تربیتی کشور - که اهداف دیگری را دنبال می‌کنند - قابل استفاده نیستند.	- واژه «منطقه‌ای و بین‌المللی» از متن راهبرد حذف گردد. - شاخص‌های ارزیابی متناسب با اهداف تربیتی داخلی طراحی شوند.

بخش چهارم) ایرادات ساختاری و محتوایی

مقصود از انتقادات محتوایی و ساختاری، نقدهایی است که بخش‌های مختلف سند را از منظرهای گوناگون و با مؤلفه‌های متفاوتی بررسی می‌کند. در این بخش تعدادی از این انتقادات با ذکر ایراد وارده و مؤلفه‌های ارزیابی مربوطه ارائه شده است و بعضاً پیشنهاد اصلاحی نیز مطرح شده است. سازواری، رعایت ارتباط عمودی و وجود انسجام منطقی بین راهکارها، اهداف عملیاتی، اهداف کلان و راهبردها، انطباق با مبانی ارزشی، تفسیرپذیری و ابهام، عدم تناسب با مسائل فعلی جامعه و بی توجهی به وضع موجود از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی هستند که در ادامه نمونه‌هایی برای آن‌ها قید شده است. برخی نقدها نیز ذیل بخش اشکالات جدی به تفصیل شرح داده شده و در این بخش اشاره‌ای صورت پذیرفته است.

هدف کلان	ردیف	محل اشکال	متن سند	نقد و بررسی	مولفه‌های ارزیابی
هدف کلان شماره ۱: بهسازی و به روز آوری «راهبری و مدیریت» در نظام تربیت رسمی عمومی	۱	راهکار ۴-۱/ ۱-۵	۴-۱ واگذاری مسئولیت کلان تربیتی ارکان مدرسه به مدیران مدارس با تفویض اختیار لازم به آنان	حذف راهکار ۵-۱ مشروط به اصلاح راهکار ۴-۱ به: «واگذاری مسئولیت کلان تربیتی ارکان مدرسه به مدیران خلاق، نوآور و کارآفرین مدارس با تفویض اختیار لازم به آنان» چرا که به نظر می‌رسد استقرار نظام تشویق مادی و معنوی به جهت افزایش سطح خلاقیت و نوآوری مدیران، دون شأن مدیران تراز باشد. ضمن اینکه "واگذاری مسئولیت کلان تربیتی" مفهومی بسیار تفسیرپذیر و مبهم بوده و دامنه مشخصی ندارد.	تفسیر پذیری / ابهام
	۲	راهکارهای هدف عملیاتی ۲		عدم تناسب این راهکارها با هدف عملیاتی و هدف کلان	عدم سازواری ^۱ و عدم رعایت ارتباط عمودی میان راهکارها و هدف عملیاتی
	۳	راهکار ۲-۳	بازنگری و اصلاح سازمان و ساختار مدرسه	بازنگری و اصلاح ساختار مدرسه بوده و گزاره روشنی نیست.	عدم تناسب با وضعیت

^۱ - به معنای هم‌گونی، همدلی و وفاق. در این‌جا به معنی هم‌گونی این بخش از متن سند با دیگر بخش‌های آن تلقی می‌شود.

کلی جامع و بی توجهی به وضع موجود	ضمن آنکه استقرار رویکرد مدیریت مجتمع‌های تربیتی، بدون در نظر گرفتن اقتضائات کلی جامعه و امکان تحقق آن در مناطق محروم اظهار گردیده است.				
عدم رعایت ارتباط عمودی میان راهکارها و هدف عملیاتی و هم سطح بودن آنها/ عدم انسجام منطقی میان راهکارها	اگر راهکار افزایش نقش فعال شوراهای آموزش و پرورش (در استان و منطقه)، بازنگری در قوانین و مقررات مربوط به شوراها باشد، باید ذیل این هدف عملیاتی یک راهکار با مفاد زیر طرح شود: «بازنگری قوانین و مقررات موجود در راستای تقویت نقش شوراهای آموزش و پرورش استان و منطقه و شوراهای درون مدرسه (شورای مدرسه، شورای معلمان، انجمن اولیا و مربیان، هیئت امنای و شورای دانش‌آموزی) در فرآیند تربیتی مدرسه با تفویض برخی از اختیارات قانونی به آنان	افزایش کارآمدی و میزان مشارکت شوراهای درون مدرسه (شورای مدرسه، شورای معلمان، انجمن اولیا و مربیان، هیئت امنای و شورای دانش‌آموزی) در فرآیند تربیتی مدرسه با تفویض برخی از اختیارات قانونی به آنان	راهکار ۲-۴	۴	
ابهام در اصل منطق بازنگری در برنامه درسی ملی	مشخص نبودن نسبت میان سند برنامه درسی ملی و حوزه‌های یاددهی یادگیری با ساحت‌های شش‌گانه تربیتی	بازنگری در برنامه درسی ملی	راهکار ۱-۵	۵	هدف کلان شماره ۲: بهسازی در «نظام برنامه ریزی آموزشی و درسی»
عدم انطباق با مبانی ارزشی	تأکید بر پیامد و محصول محوری برنامه درسی، بر پایه ضریب بخشی به علم کاربردی مطرح شده است. بدین معنا که تنها	توسعه برنامه درسی پیامد محور (تحقق شایستگی‌ها در سطح محصول و	راهبرد ۹	۶	

	<p>علمی که به عینیت برسند، مورد تأکید است. حتی به نظر می‌رسد رگه‌هایی از اصالت حس و تجربه به جای ارزش‌گذاری بر انواع علوم مبتنی بر ایدئولوژی در این گزاره برداشت می‌شود.</p>	<p>سطح برونداد نظام و پیامد آن در سطح جامعه)</p>			
<p>عدم وجود استراتژی معین در پرداخت به موضوعات / قید جزئیات بر خلاف چهارچوب‌های نگارش اسناد راهبردی</p>	<p>قید " با اولویت ترویج ارزش‌های اسلامی به ویژه فرهنگ حیا، عفاف و حجاب مناسب در دانش‌آموزان" با چه منطقی مطرح شده است؟ آیا اشاره به نظام معیار اسلامی در بیانیه ارزش‌ها کافی نیست؟ اساساً اگر سند راهبردی باشد، ورود به جزئیات و مصادیق مختلف، به معنای عدم رعایت چارچوب سند نویسی و اقتضات آن است.</p>	<p>حاکمیت برنامه محوری به جای کتاب محوری و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری بارویکرد چندتألیفی با پذیرش نقش محوری معلم و هماهنگی رسانه‌ها و تولیدکنندگان برای تولید با کیفیت کتب و مواد آموزشی، لوازم التحریر و تجهیزات آموزشی و تربیتی با اولویت ترویج ارزش‌های اسلامی به ویژه فرهنگ حیا، عفاف و حجاب مناسب در دانش‌آموزان</p>	<p>راهبرد ۱۲</p>	<p>۷</p>	
<p>-</p>	<p>تفکیک موارد الف تا د ادله و توجیهی ندارد. پیشنهاد می‌شود عبارت «غنا بخشی به ظرفیت برنامه درسی با تأکید بر منشور توسعه فرهنگ قرآنی و نظام معیار اسلامی در تمام دوره‌های تحصیلی و متناسب با قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نظام تربیت رسمی و عمومی» جایگزین شود.</p>	<p>غنا بخشی به ظرفیت برنامه درسی با رویکرد تقویت، ترویج و تحکیم: الف) انس با قرآن بر اساس منشور توسعه فرهنگ قرآنی ب) فرهنگ اقامه نماز و برپایی نماز جماعت در مدرسه،</p>	<p>راهکار ۳-۵</p>	<p>۸</p>	

		ج) فضائل اخلاقی			
عدم وجود استراتژی معین در پرداخت به موضوعات / قید جزئیات بر خلاف چهارچوب‌های نگارش اسناد راهبردی	اشاره به جزئیات (توحید، معاد، روحیه جهادی و...) سبب شده موارد ذکر شده ناقص به نظر برسد و از موارد مشابه دیگری غفلت می‌شود. گزاره‌های زیاد و متنوع دیگری (فرهنگ مقاومت، استقلال، استکبارستیزی و...) قابلیت افزوده شدن به این دو راهکار را دارند. اساساً اگر سند راهبردی باشد، ورود به جزئیات و مصادیق مختلف، به معنای عدم رعایت چهارچوب سندنویسی و اقتضائات آن است.	<p>۴-۵</p> <p>گسترش ظرفیت برنامه‌های درسی، منابع آموزشی، شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه‌ها، فرصت اردوها، اوقات فراغت دانش‌آموزان و فعالیت‌های درون و برون مدرسه به ویژه در مساجد و کانون‌های مذهبی برای تقویت معرفت و باور به معارف الهی، اعتقاد به توحید، معاد، ولایت و انتظار با رویکرد قرآنی، روایی و عقلانی در دانش‌آموزان (ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی)</p> <p>۵-۵</p> <p>ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ ولایتمداری، ایثار و شهادت، تولی و تبری، امر به معروف و نهی از منکر، روحیه جهادی، انتظار «زمینه‌سازی استقرار دولت عدل</p>	راهکار ۴-۵ و ۵-۵	۹	

		<p>مهدوی (عجل الله تعالی و فرجه الشریف) با تأکید بر بهره‌گیری از ظرفیت حوزه‌های علمیه (ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی)</p>		
<p>عدم وجود استراتژی معین در پرداخت به موضوعات</p>	<p>تطبیق برنامه درسی با ساحت‌های شش‌گانه، در حوزه علمی و فناورانه صرفاً در ارائه آموزش زبان خارجی خلاصه شده است. اشاره صرف به این مصداق موجب غفلت از سایر مصادیق این ساحت شده است.</p>	<p>ارائه آموزش زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی) برنامه درسی، بارعایت اصل تثبیت و تقویت هویت اسلامی-ایرانی (ساحت علمی و فناورانه)</p>	<p>راهکار ۶-۵</p>	<p>۱۰</p>
<p>تخصصی شدن آموزش و پرورش در مغایرت با مطلوب آموزش و پرورش در ایران</p>	<p>تربیت اقتصادی منحصر به معرفی و شناخت حرف و مشاغل شده است.</p>	<p>معرفی حرف و مشاغل به دانش‌آموزان و گسترش مهارت‌های مبتنی بر زیست‌بوم و نیاز جامعه محلی بومی در همه دوره‌های تحصیلی (ساحت اقتصادی و حرفه‌ای)</p>	<p>راهکار ۷-۵</p>	<p>۱۱</p>
<p>عدم توجه به هویت و تاریخی و لزوم تقویت نگرش و دغدغه‌های فراملی در دانش‌آموزان</p>	<p>تربیت دانش‌آموزان در ساحت اجتماعی-سیاسی، نباید محدود به سطح ملی باشد؛ مواجهه مسئولانه با رخدادهای فراملی و تلاش در راستای تقویت روحیه استکبارستیزی و ایجاد گفتمان مقاومت، از وجوه مهم ساحت اجتماعی-سیاسی است که در این بند مغفول مانده است.</p>	<p>ایجاد سازوکار تقویت حس وفاداری و وطن‌دوستی، انسجام اجتماعی، وحدت و خودباوری ملی و احیای هویت افتخارآمیز اسلامی-ایرانی در دانش‌آموزان و معلمان با تأکید</p>	<p>راهکار ۸-۵</p>	<p>۱۲</p>

		برحفظ ارزش های تاریخی، میراث تمدنی اسلامی- ایرانی و توجه به حل مسائل ملی		
تخصصی شدن آموزش و پرورش در مغایرت با مطلوب آموزش و پرورش در ایران	نگاه ابزاری و کاربردی به علم در این گزاره مشهود است و علمی که در جهت اشتغال و کارآفرینی نباشد، اساساً مورد توجه سند نیست.	بازطراحی برنامه درسی دوره دوم متوسطه در چارچوب اصل «تخصصگرایی نرم» و چرخش به سمت شایستگی کارآفرینی، آموزش عمومی تک مهارت و آموزش مهارت خوشه ای (عام) به دانش آموزان	راهکار ۹-۵	۱۳
عدم سازواری	برآیند این راهکارها، برنامه درسی ای برای تربیت انسان تراز انقلاب اسلامی بدست نخواهد داد.		راهکارهای هدف عملیاتی ۵	۱۴
عدم تناسب با وضعیت کلی جامعه	تناسب برنامه درسی با ویژگی های شخصیتی دانش آموزان با در نظر گرفتن وضع موجود، راهکاری غیرواقعی به نظر می رسد.	طراحی، تدوین و اجرای برنامه های درسی منعطف، متناسب با ویژگی های شخصیتی، جسمی، ذهنی، استعداد های گوناگون دانش آموزان و شرایط محیطی	راهکار ۱-۷	۱۵
عدم توجه به هویت و تاریخی و لزوم تقویت نگرش و دغدغه ها	در نظر نگرفتن وجه هویت اجتماعی انسان در این راهکار مشهود است؛ من جمله آن: ایجاد زمینه درک و مواجهه دانش آموزان با رخدادهای بین المللی و فراملی و تقویت	ایجاد زمینه «درک و مواجهه دانش آموزان با موقعیت خود و دیگران» و «بروز بینش، باور، گرایش، توانایی و قابلیت خود در	راهکار ۲-۸	۱۶

ی فراملی در دانش آموز ان	هویت جهانی دانش آموزان در پرتو اسلام	موقعیت های جدید، متناسب با ویژگی های بومی و محلی، قومی، دینی، مذهبی، فرهنگی، خانوادگی و به ویژه جنسیتی		
-	دستاوردهای تمدن اسلامی - ایرانی منحصر به جنبه های علمی و فنی نیست. علاوه بر بعد علمی و فنی، باید به سایر دستاوردهای تمدن اسلامی که وجه تمایز آن با تمدن غرب است پردازیم؛ من جمله آن، قرار گرفتن شرح روایت از زیست انسان های تربیت یافته در افق انقلاب اسلامی است.	ارائه دستاوردهای علمی و فنی تمدن اسلامی - ایرانی در برنامه های درسی	راهکار ۳-۸	۱۷
عدم سازواری و عدم رعایت ارتباط عمودی میان راهکارها و هدف عملیاتی	برآیند این راهکارها، برنامه درسی هویت ساز متناسب با هویت اجتماعی-سیاسی نخواهد شد.		راهکارهای هدف عملیاتی ۸	۱۸
عدم سازواری	طرح گزاره "بسط تعامل نظام تربیت رسمی و عمومی با جامعه و سایر دستگاه ها و نهادهای" به عنوان راهکار، وجهی ندارد و جنس راهکاری از آن استنباط نمی شود.	بسط تعامل نظام تربیت رسمی عمومی با جامعه و سایر دستگاه ها و نهادها در استفاده از ظرفیت آنان در طراحی و اجرای برنامه درسی با رویکرد تلفیقی و مسئله محور	راهکار ۱-۹	۱۹

<p>مغایرت با اصول ارزشی و انتظارات جبهه انقلاب</p>	<p>قید گزاره فوق و تأکید بر تطبیق شایستگی‌های حرفه‌ای منابع انسانی در دو سطح ملی و جهانی، رگه‌هایی از همسان‌انگاشتن مؤلفه‌های معلم تراز در ادبیات انقلاب اسلامی و معلم در ادبیات توسعه است.</p>	<p>انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای منابع انسانی در سطح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه درسی در نظام تربیت رسمی عمومی</p>	<p>راهبرد ۱۳</p>	<p>۲۰</p>	<p>هدف کلان شماره ۳ : بهسازی و ارتقای «مدیریت منابع انسانی» و تربیت معلم</p>
<p>ابهام</p>	<p>مشخص نبودن غرض از تقویت انگیزه و راهکار متناسب با آن</p>	<p>بازنگری و اصلاح فرایند توانمندسازی و بازآموزی مستمر تخصصی و حرفه‌ای معلمان متناسب با نظام رتبه‌بندی آنان و تربیت حرفه‌ای دانشجومعلم و تقویت انگیزه آنان در یادگیری مداوم</p>	<p>راهکار ۱-۱۲</p>	<p>۲۱</p>	
<p>ابهام</p>	<p>حدود و کیفیت مشارکت معلمان در بهسازی فرایند برنامه درسی مبهم است.</p>	<p>تمهید سازوکارهای تقویت هویت حرفه‌ای و ارتقای توانمندی‌های معلمان در مشارکت مؤثر آنان در بهسازی فرایند برنامه‌ریزی درسی</p>	<p>راهکار ۳-۱۲</p>	<p>۲۲</p>	
<p>ابهام</p>	<p>عبارت تنوع بخشی به مسیرهای ورود به معلمی عبارتی مبهم است! غرض تنوع بخشی به الگوهای جذب و توسعه کمی و کیفی دانشگاه فرهنگیان است؟ یا افزایش راه‌های جذب معلم از طرق مختلف که دانشگاه فرهنگیان و تربیت دبیر اعم از آنها است؟</p>	<p>تنوع بخشی به مسیر ورود به معلمی، تربیت تخصصی - حرفه‌ای و دینی و حفظ کرامت دانشجومعلم، با مشارکت دانشگاه‌های برتر و حوزه‌های علمیه و مدیریت دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت</p>	<p>راهکار ۵-۱۲</p>	<p>۲۳</p>	

	اگر مقصود مورد اول باشد، عبارت اصلاحی زیر پیشنهاد می شود: «تنوع بخشی به الگوهای جذب دانشگاه فرهنگیان و توسعه کمی و کیفی آن جهت ارتقاء کیفیت نظام تربیت معلم کشور» و اگر مقصود مورد دوم باشد، باید به عدم موضع گیری صریح سند نسبت به دانشگاه فرهنگیان اشاره کرد.	دبیر فنی شهید رجایی			
عدم حاکمیت نگاه اصولی و منطقی	اختصاص بخشی از جذب دانشگاه فرهنگیان به ورودی های مقطع ارشد، ایده مطلوبی نیست و موجب تضعیف جریان اصلی تربیت معلم می شود.	شناسایی، ترغیب و جذب استعداد های برتر و برخوردار از صلاحیت های دینی، اخلاقی انقلابی و شخصیتی در انتخاب رشته های تربیت معلم در دوره تحصیلات تکمیلی	راهکار ۷-۱۲	۲۴	
عدم ارتباط	ارتباط این راهبرد با هدف کلان چطور توجیه می شود؟ به نظر می رسد این راهبرد متناسب با هدف کلان ۵ باشد. به علاوه اینکه گزاره مطرح شده، بیش از اینکه راهبردی باشد، جنس راهکاری دارد.	اهتمام به طراحی، ساخت و تجهیز مناسب نمازخانه، کتابخانه، فضای آزمایشگاه، فضای سبز و فضای ورزشی در همه مدارس	راهبرد ۱۹	۲۵	هدف کلان شماره ۴: تأمین منابع مالی کافی و پایدار، تخصیص هدفمند و عادلانه و مصرف بهینه و بهره ورا نه
عدم سازواری	با بررسی مؤلفه های این زیرنظام (تأمین منابع مالی کافی و پایدار و تخصیص هدفمند و عادلانه)، راهبردها می بایست ذیل سه حوزه تأمین منابع متناسب با مؤلفه ها، تخصیص منابع متناسب با مؤلفه ها و مصرف منابع متناسب با مؤلفه ها مطرح شود. و طرح یک راهبرد		راهبردهای هدف کلان ۴	۲۶	

	ناظر به تأمین منابع، راهبردها را با نقص مواجه کرده است.				
عدم سازواری	گزاره مطرح شده از نوع راهکار است و نمی‌تواند هدف عملیاتی باشد. و به لحاظ محتوا، تفاوتی با راهکار ۲-۱۵ ندارد.	ارتقای کیفیت در «تخصیص منابع»، «مصارف» و مدیریت بهینه آن‌ها	هدف عملیاتی ۱۵	۲۷	
عدم سازواری	هر دو راهکار به بازطراحی و متناسب‌سازی فضاهای تربیتی-آموزشی با مجموعه‌ای از ویژگی‌ها اشاره دارد. جداسازی این ویژگی‌ها ضرورتی دارد؟ و تأکید پایانی راهکار ۲-۱۷ ذیل نظام معیار اسلامی جا نمی‌گیرد؟ عبارت زیر تحت عنوان یک راهکار می‌تواند جایگزین مناسبی باشد: «طراحی، ساخت و بازسازی فضاهای تربیتی-آموزشی متناسب با اقتضائات برنامه درسی، استانداردهای تربیتی، تحولات جمعیتی، ویژگی‌های جغرافیایی، اصول شهرسازی، الگوی معماری اسلامی-ایرانی، نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان، با تأکید بر نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی متناسب با نظام معیار اسلامی»	۱۷-۱ ایجاد زیرساخت‌های فنی و تجهیزاتی در بهره‌برداری بهینه و هوشمندانه از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی با اولویت پرکردن شکاف دیجیتال بین مناطق آموزشی و تسهیل دسترسی معلمان و دانش‌آموزان ۱۷-۲ راهبری و نظارت بر تولید و به‌کارگیری محتوا و تجهیزات تربیتی الکترونیکی همسو با برنامه درسی ملی متناسب با نیازهای دانش‌آموزان و مدارس با مشارکت بخش دولتی و غیردولتی	راهکارهای ۱۷-۱ و ۲-۱۷	۲۸	هدف کلان شماره ۵: بهسازی و به‌روز آوری فضاهای کالبدی، تجهیزاتی و فناوری‌های نوین مدارس و سایر فضاهای یادگیری
مغایرت با اصول ارزشی و انتظارات	طرح چنین هدفی به عنوان یکی از اهداف کلان، حاکی از آن است که برای ایجاد تحول در نظام آموزشی، باید در تراز	کسب موقعیت نخست و ممتاز نظام تربیت رسمی	هدف کلان ۷	۲۹	هدف کلان شماره ۷: کسب

<p>جبهه انقلاب</p>	<p>مؤلفه‌های ارزیابی و سنجش منطقه و جهان فکر کنیم، طرح‌ریزی کنیم و عمل کنیم. درحالی‌که اساساً ملاک کسب امتیاز و رتبه در منطق اسلام و اندیشه انقلاب اسلامی، با هر متر و معیاری متفاوت است و طرح این هدف، بی توجهی به افق تمدنی جمهوری اسلامی و نظام تربیتی آن و هم‌ترازی نظام‌های دیگر را به ذهن متبادر می‌سازد.</p>	<p>عمومی کشور در منطقه و جهان اسلام</p>			
<p>مغایرت با اصول ارزشی و انتظارات جبهه انقلاب</p>	<p>ارتقاء جایگاه نظام تربیت رسمی و عمومی در ارزیابی‌های منطقه‌ای، بین‌المللی و جهان اسلام، مستلزم آن است که سنجه‌های ارزیابی در این ارزیابی‌های منطقه‌ای، بین‌المللی و جهانی مطابق با ارزش‌های ما باشد و در این صورت باید پرسید آیا ملاک ارزیابی‌ها و آزمون‌ها و ارزیابی‌های جهانی، لزوماً با ملاک‌ها و ارزش‌های نظام تربیت رسمی و عمومی هم‌خوانی دارد؟</p>	<p>ارتقای کیفیت تعاملات و کنش‌های اثرگذار در رویدادهای بین‌المللی با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام</p>	<p>هدف عملیاتی ۲۱</p>	<p>۳۰</p>	
<p>عدم سازواری و عدم رعایت ارتباط عمودی میان راهکارها و هدف عملیاتی</p>	<p>این راهکار باید ذیل هدف کلان و تحت عنوان هدف عملیاتی جای بگیرد. در راستای نقش‌آفرینی و ارتقاء کیفیت همه‌جانبه مدرسه، به عنوان یکی از کانون‌های پیشرفت محلی و جلوه‌ای از حیات طیبه، باید مؤلفه‌های مدرسه را مطابق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، استانداردسازی و متناسب</p>	<p>استانداردسازی مولفه‌های مدرسه منطبق با زیرنظام‌های سند تحول بنیادین</p>	<p>راهکار ۱-۲۲</p>	<p>۳۱</p>	<p>هدف کلان شماره ۸: نقش‌آفرینی و ارتقاء کیفیت همه‌جانبه مدارس به عنوان یکی از</p>

	سازي كنيم و اين هدف خود نيازمند تعريف راهكار است.			
ابهام	ارزيابي مستمر كيفيت مدارس بر چه اساسي صورت مي پذيرد؟	افزايش استقلال و اختيارات مدرسه و تعيين دامنه آنها براساس نتايج ارزيابي مستمر كيفيت عملکرد مدرسه	راهكار ۳-۲۲	۳۲
تفسير ذيري	آزادسازي برنامه درسي مفهومي گنگ و داراي اشكالاتي است كه برداشت هاي ممكن از آن، دامنه گسترده اي خواهد داشت؛ طراحي سازوكار مشخص و دقيق براي کاهش تمرکز برنامه درسي و تفويض اختياراتي به مدارس، طراحي سازوكار نظارت بر برنامه هاي درسي از جمله مواردی است كه در سير حرکت از برنامه درسي متمرکز، به نيمه متمرکز و غيرمتمرکز بايد مورد اشاره قرار گيرد.	تعيين تدريجي و مرحله اي سطوح آزادسازي برنامه درسي متناسب با مقتضيات و اختيارات	راهكار ۴-۲۲	۳۳
مغايرت با اصول ارزشي و انتظارات جبهه انقلاب	اگر سياست نظام تربيت رسمي و عمومي اين باشد كه مدارس داراي بهره وري بيشتر، وارد نظام دريافت تشويق و پاداش شوند، مدرسه را شبیه بنگاه اقتصادي ديده ايم. به كارگيري واژه بهره وري، ادبيات بازارگونه و نگاه ابزاري و كالايي به مدرسه را تقويت مي كند. و با چنين نظام تشويقي اي، چطور مي توان انتظار داشت مدرسه به عنوان جلوه اي از	طراحي و اجراي نظام تشويق و پاداش مالي براساس عملکرد مدرسه در بهره وري منابع	راهكار ۶-۲۲	۳۴

	حیات طیبه ظهور و بروز یابد؟				
عدم سازواری	تفاوت محتوایی در این دو راهکار وجود ندارد و هر دو به بهینه سازی و نهادینه سازی ارتباط مدرسه با سایر نهادها و مراکز جهت تحقق هدف عملیاتی اشاره دارد و قابل ادغام هستند.	<p>۲۳-۱</p> <p>بهینه سازی ارتباط تربیتی مدرسه با مراکز علمی- پژوهشی، حوزه های علمیه و مراکز آموزش فنی و حرفه ای، مراکز ورزشی، تربیت بدنی و خدمات بهداشتی، مؤسسات آموزش عالی دانشکده های به ویژه علوم قرآنی، علوم تربیتی و روانشناسی و بهره مندی از پشتیبانی علمی و تخصصی آنان</p> <p>۲۳-۲</p> <p>نهادینه سازی همکاری مدرسه با مراکز فرهنگی، هنری، علمی، تربیت بدنی، بهداشتی، کتابخانه ها، فرهنگسراهای محله به ویژه مسجد و کانون های مذهبی و حوزه های علمیه و حضور نظام مند و اثربخش روحانیون توانمند و مبلغان مذهبی با تجربه در مدرسه</p>	راهکار ۱-۲۳ و ۲-۲۳	۳۵	

<p>عدم سازواری</p>	<p>پوشش کامل دوره آموزش عمومی با کیفیت و مناسب در تمام مناطق کشور به عنوان هدفی عملیاتی برای تأمین و بسط عدالت و نصیب برابر تربیتی می باشد که خود نیازمند تعریف راهکار است.</p>	<p>پوشش کامل دوره آموزش عمومی باکیفیت و مناسب در تمام مناطق کشور</p>	<p>راهکار ۲-۲۴</p>	<p>۳۶</p>	<p>هدف عملیاتی شماره ۹ : تأمین، بسط عدالت و نصیب برابر آموزشی</p>	
<p>بی توجهی به وضع موجود</p>	<p>ایجاد فرصت های تربیتی متنوع و باکیفیت با در نظر گرفتن ویژگی های فرد دانش آموزان در هر بوم و منطقه ای ناشی از بی توجهی به وضع موجود و واقعیت امروز جامعه است. درحالی که راهکار، جنساً باید ناظر به وضع موجود و در نظر گرفتن واقعیت های روز باشد.</p>	<p>ایجاد فرصت های تربیتی متنوع و باکیفیت، متناسب با ویژگی های شخصیتی، استعدادها و شرایط محیطی برای همه دانش آموزان؛ به ویژه دانش آموزان ساکن در مناطق کمبرخوردار (روستاها، حاشیه شهرها و مرزی)، مناطق کوچ نشین عشایری و دوزبانه، کلاس های چند پایه، مدارس شبانه روزی و دانش آموزان با نیازهای ویژه و استعدادهای برتر</p>	<p>راهکار ۳-۲۴</p>	<p>۳۷</p>		
<p>ابهام</p>	<p>عدم تدقیق تعریف شرکای راهبردی</p>	<p>هم راستایی مأموریت ها و خلق ارزش های ترکیبی با توسعه همکاری های بین بخشی با عوامل سهیم و مؤثر به مثابه شرکای راهبردی و جلب مشارکت آنان</p>	<p>راهبرد ۳۳</p>	<p>۳۸</p>		<p>هدف کلان شماره ۱۰: نقش آفرینی فزون تر، همسو و همه جانبه کارکنان، به عنوان همسرممکن در</p>

ابهام	سند از بازطراحی کدام نظام آموزش و ارتقای مدیریت خانواده صحبت می‌کند؟	بازطراحی نظام آموزش و ارتقای مدیریت خانواده	راهکار ۱-۲۶	۳۹	
تفسیرپذیری / مغایرت با اصول ارزشی و انتظارات جبهه انقلاب	سند تحول، در این راهکار لبه‌های تیزی با برون‌سپاری و پته‌ای سازی امر آموزش دارد که خلاف سیاست‌ها و اصول ۳، ۳۰ و ۴۳ قانون اساسی است. ارتقای حق خانواده تا کجا و با چه حد و مرزی مطرح می‌گردد؟ تفویض اختیار به خانواده دقیقاً در چه اقدامی؟ انتخاب آگاهانه یعنی چه؟	طراحی سازوکارهای لازم در ارتقای حق خانواده در انتخاب آگاهانه نوع مدرسه، نظارت بر کارکرد آن و بهره‌مندی فرزندان از سطوح بالاتر تربیتی جانبی و مکمل	راهکار ۲-۲۶	۴۰	
ابهام	جلب مشارکت خانواده در توانمندسازی مرییان چطور موثر است؟ خانواده چطور می‌تواند از ظرفیت سایر نهادها برای تحقق این اهداف استفاده کند؟ ابهام در بخش‌های مختلف، باعث می‌شود جنس راهکاری از این گزاره دریافت نشود و نیازمند تدقیق است.	مشارکت خانواده در «تقویت ایمان، بصیرت دینی و باور به ارزش‌های انقلاب اسلامی»، «توانمندسازی مرییان و دانش‌آموزان در وفاداری و حمایت آگاهانه از ارزش‌ها و مواجبه هوشمندانه با توطئه‌های دشمنان» با استفاده از ظرفیت برنامه‌های تربیتی نظام تربیت رسمی عمومی و سایر نهادها و دستگاه‌ها به ویژه حوزه‌های علمیه	راهکار ۳-۲۶	۴۱	

<p>عدم سازواری / عدم وجود استراتژی معین در پرداخت به موضوعات</p>	<p>ارتباط با هدف عملیاتی چطور توجیه می شود؟</p>	<p>ایجاد تسهیلات قانونی و سازوکارهای تشویقی و انگیزشی لازم اعم از مادی و معنوی در افزایش مشارکت جویی و مشارکت پذیری جامعه با الهام از آموزه های دینی و بسط فرهنگ نیکوکاری و تعاون</p>	<p>راهکار ۱-۲۷</p>	<p>۴۲</p>	
<p>عدول از چهارچوب های نظری انقلاب اسلامی و قانون اساسی در توزیع و گسترش آموزش همگانی، عمومی و رایگان</p>	<p>کیفیت بخشی به مدارس غیردولتی امری ضروری و شایسته است؛ اما تسهیل گری در تأسیس و حمایت از فعالین تربیتی آن، منجر به گسترش این مدارس خواهد شد؛ در حالی که سیاست نظام تربیت رسمی و عمومی باید کیفیت بخشی به مدارس دولتی باشد.</p>	<p>کیفیت بخشی به مدارس غیردولتی با اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات موجود، تسهیل در تأسیس و حمایت از فعالیت های تربیتی آنان</p>	<p>راهکار ۶-۲۷</p>	<p>۴۳</p>	
<p>عدم سازواری</p>	<p>جنس راهبردی دارد و مشابه راهبرد ۳۰ است و تفاوت محتوایی با آن ندارد.</p>	<p>ایجاد هم راستایی و هم افزایی در نقش ها و مأموریت های مدرسه، خانواده، رسانه، سازمان ها و نهادهای دولتی و غیردولتی در خلق ارزش های مشترک</p>	<p>راهکار ۷-۲۷</p>	<p>۴۴</p>	

